

TURO-KIMMO LEHTONEN

Kirjoittaja on sosiologian professori Tampereen yliopistossa ja varajohtaja Suomen Akatemian Strategisen Tutkimusneuvoston (STN) rahoittamassa hankkeessa ”Creative adaptation to wicked socio-environmental disruptions” (WISE).

11.03.2019 TURO-KIMMO LEHTONEN

Ilmastonmuutos ja kolme ajatusvirhettä

Ensimmäinen ajatusvirhe:

”Iphonen myyntilukujen kannalta yksittäisten kuluttajien ostopäätöksillä ei ole mitään merkitystä.”

Tuollaista väitettä ei oikeastaan kuule. Päinvastoin, harva kuvittelee suuriksi menestyjiksi muita kuin sellaisia yrityksiä, jotka saavat ihmiset yksitellen ostamaan tuotteen. Kaikki Iphonen ostajat ajattelevat toimivansa ihan itsekseen, mutta yrityksen voitot tulevat yksittäisten ihmisten päätöksistä. Niistä syntyy iso menestys.

Jostain syystä erilaisista pienistä ympäristöteoista ei ajatella yhtä helposti voivan syntyä mitään suurta. Sen sijaan vaivaannutaan ja aletaan puhua hyödyttömästä ”moralisoinnista” tai ”syyllistämisestä”, jos joku vaatii vaikkapa ilmastonmuutoksen nimissä ihmisiä vähentämään lentomatkailua tai teollisen lihan syömistä. Eihän nyt yhden ihmisen toimilla voi olla kummempaa merkitystä?

On virhe luulla, että yksittäisten ihmisten valinnoilla ei olisi merkitystä. Kysykää vaikka Applen osakkeenomistajilta.

Toinen ajatusvirhe:

”Ilmastonmuutoksen hillitsemisen kannalta on ihan sama, minkälaista politiikkaa Los Angelesin kaupunki tekee.”

Los Angelesin kaupungissa on noin neljä miljoonaa asukasta. Suomessa on vähän yli viisi miljoonaa asukasta. Molempien hiilijalanjälki on hyvin pieni suhteessa siihen globaaliin ongelmaan, joka ilmastonmuutos on. Melko usein kuulee sanottavan, että meidän ei pidä tehdä mitään ennen kuin muut tekevät. Mitä väliä Suomella on, jos radikaali muutos ei tule Kiinasta tai USA:sta?

Ajatusvirhe syntyy siitä, että Suomea verrataan koko maailman päästöihin. Suomea pitäisi sen sijaan verrata muihin, jotka ovat samassa kokoluokassa. Ajatusvirheen mukaan nimittäin Los Angelesin kaupunki tai mikä tahansa viiden miljoonan kiinalaisen joukko voisi hyvin väittää, että heidän toimensa ovat mitättömiä. Ei siis kannata tehdä mitään.

Ja koska kaikki maailman ihmiset voivat ajatella, että he kuuluvat johonkin noin viiden miljoonan ihmisen joukkoon, kenenkään ei kannata tehdä mitään.

Suomessa kuitenkin ehkä paheksuisimme, jos 12,5 miljoonan asukkaan Shenzhenin kaupunki Kiinassa tai Los Angeles USA:ssa sanoisivat, että ratkaisut pitää tehdä muualla. Eivätkö juuri Kiina tai USA ole ratkaisevassa asemassa? Tuskin Shenzhenin tai Los Angelesinkaan asukkaat näkevät tekojaan ensisijaisesti koko valtionsa tai ihmiskunnan asiana – yhtään sen enempää kuin suomalaiset näkevät tekojaan osaksi sitä, että EU kantaa vastuuta.

Kolmas ajatusvirhe (joka on ehkä se suurin) on:

Etsiä ratkaisua *joko* yksilön *tai* yhteiskunnan toimista. Tämä pätee laajemminkin: poliittinen päättely päättyy varmasti umpikujaan, jos ajatellaan mittakaavoja olevan vain kaksi (”toimija” ja ”rakenne”).

Ilmastonmuutoksessa kysymys on koko elämäntavastamme, sen kaikissa mittakaavoissa. Ilmastonmuutos on niin iso ilmiö, että sille ei voida tehdä mitään, jos mukana eivät ole kaikki toimijat eri tasoilla.

Toimet eivät kuitenkaan ole ”jossain toisaalla”. Päinvastoin, reagoiminen ilmastonmuutokseen näkyy päiväkotien arjessa, armeijan ruokavaliossa ja siinä, mihin Suomessa rakennetaan taloja ja minkälaisia. Ihan kaikessa. Se alkaa näkyä lapsiperheen ruokapöydässä. Sen pitäisi näkyä siinä, miten puhumme sosiaalisesta oikeudenmukaisuudesta.

Mutta yksittäistenkin ihmisten teot vaikuttavat siihen, miten ilmastopolitiikka näkyy arjessamme. Silläkin on väliä, mitä Suomi tai jokin Suomen kokoinen Kiinan miljoonakaupunki tekee, tai miten Los Angelesia kehitetään.

Valitettavasti on turha toivoa, että ilmastonmuutoksen ongelmat ratkeaisivat jossain muualla kuin täällä, *meidän kesken*.

Osittain juuri ilmastonmuutoksen takia ”täällä” ei kuitenkaan enää tarkoita vain perheen ruokapöytää tai edes Suomea. Globaalin talouden aikana me suomalaiset olemme ”täällä” koko maapallon laajuisesti. Niinpä kun ratkomme ihmisen aiheuttaman ilmastonmuutoksen ongelmia meidän kesken, ajatus ”meistä” ei voi jäädä vain Suomen valtion rajojen sisäpuolelle.

Muokattu Alusta!-lehden alkuperäisestä tekstistä:

<https://www.tuni.fi/alustalehti/2019/03/11/ilmastonmuutos-ja-kolme-ajatusvirhetta/>.